

TÜZKŐ PÉTER IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

Az ország egész területére kiterjedő illetékességgel - kulturális javak ár- és értékbecslése.

Megbízó:

MNB-Ingatlan Korlátolt Felelősségű Társaság

Székhely: 1054 Budapest, Szabadság tér 9.

Adószám: 25569751-2-41

Képviseli: Bozó Péter Pál

Szakértői ügyszám:

TP-K-0201 /2020.

IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

A szakvélemény 11 számozott oldalból áll.

Készült: 2 példányban

Kapják: 1 példány a megbízó részére

1 példány a szakértői irattár részére

Készítette:

TÜZKŐ PÉTER
igazságügyi szakértő
kulturális javak piaci ár- és értékbecslése
/010606/

I. MEGBÍZÓ

MNB-Ingatlan Korlátolt Felelősségű Társaság

Székhely: 1054 Budapest, Szabadság tér 9.

Adószám: 25569751-2-41

Képviseli: Bozó Péter Pál

II. FELADAT

A szakértő feladatai az alábbiak:

A szakértő az előzetes ismeretanyag – elektronikus formában részére megküldött fényképek és műtárgylista, valamint a helyszíni szemlék (Műcsarnok Major Kamill kiállított képei; Maklár Kálmán Fine Art Galéria kiállítóterme) – alapján nyilatkozzon arra vonatkozóan, hogy a szakvélemény készítésének időpontjában a 18 darab különböző Major Kamill festőművész által készített, a kulturális javak körébe sorolható képzőművészeti alkotások (festmények) egyenkénti becsült forgalmi értéke mekkora a szakvélemény készítésének időpontjában.

III. A SZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT MÓDSZEREI, ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁSOK

A szerzőiségre vonatkozó kérdésre jelen szakvélemény nem tér ki külön. A helyszíni szemlék alapján az alkotó minden művet elismert saját kezű alkotásaként. A művek mindegyike jelzett a képeken jellemzően hátul szignáltan címmel együtt (lásd: tárgyleírás). A helyszíni szemle során a műcsarnokban kiállított művek a szemle időpontjában nem voltak elmozdíthatók, ezeknél a tételeknél a jelzetet feltételezzük.

Általánosságban kijelenthető az alkotásokon hátul autográf felíratban a művész rögzíti minden művén az adott festményére vonatkozó alapadatokat.

Az alkotások némelyike nem került fel vesztő vászonra, ezt a műtárgylistában rögzítem az értékelésnél figyelembe veszem, mint a megrendelő további jelentős a kiállításhoz, értékmegóváshoz köthető kiadását.

A vizsgálatnál természettudományos módszerek alkalmazására nem került sor, ezt a szakvélemény nem tartalmazza. A művek egyenkénti műelemzését, művészettörténeti feldolgozását a megbízó feladatban nem határozta meg, így ez a szakvéleményben nem valósul

meg. A műtárgylistában azonban a teljes kollekció tételes bemutatását, a művekhez tartozó egyenkénti tárgyleírást közlöm.

A szakvéleményben szereplő – és az együttes műtárgykollekcióra vonatkozó – becserítéket a nemzetközi és hazai szakértői gyakorlatnak megfelelő alsó és felső becseríték meghatározásával adom meg. A szakértői vélemény elkészítéséhez felhasználtam az elektronikusan és nyomtatott formában elérhető releváns művészeti adatbázisokat, a művészre és a konkrét műalkotásokra vonatkozó szakirodalmat.

A szakértői véleményem kialakításakor a műtárgyak hazai és nemzetközi szakértői gyakorlatban elfogadott legfontosabb érték meghatározási szempontjait használtam:

- *a műalkotások leírása, állapotának rövid ismertetése (az azonosításra alkalmas tárgylista leírása tartalmazza a művek állapotát. Abban az esetben, ha azok restaurálásra szorulnak, vagy bármilyen értékcsökkentő sérülés látható rajtuk, külön rögzíti a tárgyleírás).*
- *az alkotó ismertsége, elismertsége, művészettörténeti besorolása: Major Kamillt festőművész rövid életrajzában ismertetésében.*
- *a műalkotások provenienciája – a művek a művész műterméből történt beszerzések nyomán fognak Megbízó birtokába kerülni.*
- *Major Kamill alkotásainak jelenlegi és várható értéke a hazai és a nemzetközi műtárgypiaci trendek tükrében.*
- *egyéb szakértői szempontok, megjegyzések.*

A 18 darabos Major Kamill gyűjteményhez rendelt becserült forgalmi értékeket elsősorban Maklár Kálmán Fina Art Galéria közölt az adott művészre vonatkozatható értékesítési adataiból, személyes műkereskedelmi szakértői tapasztalatom, a rendelkezésemre bocsájtott dokumentumok, az alkotóra és a konkrét művekre vonatkozó tanulmányok és szakirodalom felhasználásával, az aktuális honi és nemzetközi műtárgypiaci trendek és a fent leírt vizsgálati szempontok alapján alakítottam ki. A szakértői véleményben rögzített becserült forgalmi értékek nem azonosak az adott műtárgy eladási értékével. A szakértői vélemény elkészítéséhez felhasználtam az elektronikusan elérhető releváns adatbázisokat, a művészre és a konkrét műalkotásokra vonatkozó információkat. A szakvélemény nem minden esetben rögzíti a művek monográfiákban vagy más szakirodalomban és kiállításokon történő reprodukálását, hivatkozásokat.

IV. ELŐZMÉNY, DOKUMENTUMOK

Megbízó részemre elektronikus formában megküldte a művek fotóját és nyilvántartásában szereplő tárgyleírásokat. Szakvéleményem tárgyleírásában ezeket a dokumentumokat felhasználtam. Valamint megbízó kérésének megfelelően két helyszínen a Múcsarnok Major Kamill kiállításán és Maklárý Kálmán Fine Art Galériában az alkotásokat egyenként áttekintettem. A szemle során a festmények állapotát, jelzését, kvalitását vizsgáltam.

„Major Kamill (Perkáta, 1948 -)

A Pécsi Művészeti Gimnáziumban érettségizett, majd részt vett a Lantos Ferenc köré szerveződött alkotókör munkájában. Jelentős szerepe volt a Bonyhádi Zománcművészeti Szimpózium elindításában. Mesterének Lantos Ferencet, Simon Bélát, Bálint Endrét, és Gyarmathy Tihamért tekinti. Két évi budapesti tartózkodás után, 1972-ben Franciaország-ban telepedett le. A párizsi Ecole Nationale Supérieure des Arts Décoratifs-ban szerzett diplomát, ahol jelenleg is tanít. Kapcsolata a magyarországi művészeti élettel azonban nem szakadt meg; részt vesz itthoni kiállításokon, ill. Franciaországban élő művészek csoportos bemutatkozásait szervezi Magyarországon.

Hosszú ideig a Père-Lachaise temető szomszédságában lakott, ahol gyakori látogatásai során fotók százait készítette. Később e „motívumgyűjtő” tevékenységét más temetőkre is kiterjesztette. Ezekből született első kiadványa, a Le Livre des Morts (Holtak könyve) című szita-albuma 1978-ban, mely kedvező fogadtatásban részesült. Grafikai munkáinak készítésével párhuzamosan festéssel is foglalkozik.

A fekete és fehér, színes és színtelen, telt és üres közötti metamorfózist kutatja; az anyag örök átváltozását, hogy az emberi test, az írott és vésett szövegek maradványainak prezentálásával tudatosítsa bennünk az ember és kultúrájának mulandóságát, s kitapogassa az emlékezet határait. A nyomhagyás eszközeivel igyekszik a nyomtalanság érzetét kelteni, hogy a megszűnés pillanatát tetten érje, s mint örök állandót mutathassa fel. Méltatói egy része szerint munkásságának kulcsszavai: a melankólia és a nosztalgia, mások a létentúli lét biztató üzenetét olvassák ki műveiből. Temetők, elhagyott üzemek rozsdás, időmarta rácsai vezették el a geometrikus absztrakciótól a sávokban rendeződő, az akkád és sumér ékírásra emlékeztető ECRITURE (ÍRÁS)-sorozatához. E korszakának munkáiból állította össze

1982-ben újabb grafikai albumát, a GILGAMEST. Ennek egy példányát megvásárolta a Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris (ARC440).

1984-ben New Yorkban találkozott először a napjainkban már Európában is jól ismert városi vandalizmussal, az újfajta primitív írástechnikával, és további munkáiba ez az élmény is beépült. Ugyanebben az évben egyéni kiállítása volt a Pécsi Galériában és megjelentette a tizenkilenc művész huszonhat szitanyomatát tartalmazó albumot, az HAUTE TENSION – DANGER DE MORT-t.

1986-ban – Kemény István és Fejtő Ferenc felkérésére – ő volt a szervezője az 1956-os forradalom harmincadik évfordulója alkalmából Neuilly-sur-Seine-ben rendezett kiállításnak.

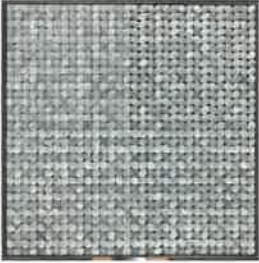
Az 1991 és 1999 közötti évek egy újabb sorozat, a pusztítás-újraateremtés gondolatát hordozó LES EMPREINTES (LENYOMATOK) születését hozták. A ragasztóval bevont emberi testeknek közvetlenül a szitavászonra kerülő lenyomatát – különféle vegyszerekkel kezelve a felületet – roncsolta, az eredeti színeket módosította. A Párizs közeli településen, Chaumes-en-Brie-ben megvásárolt hajdani mosoda medencéjét használta szitanyomatok előállítására, és így lehetősége nyílt egészen nagy nyomatok, köztük az ember nagyságú EMPREINTE-ek elkészítésére is. A sorozatból 1998-ban a Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeumának templomterében mutatott be néhányat. Legutóbbi műveiben megsemmisítésre szánt fotók darabjainak felhasználásával a kollázstechnikát vegyíti a festéssel.

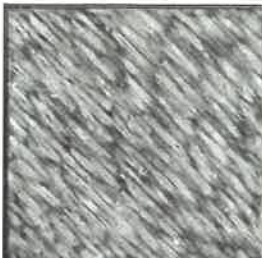
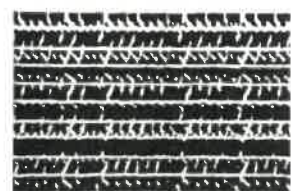
2000-ben megjelentette a BONJOUR FRANÇOIS MATHEY! című albumot, amelyben a Musée des Arts Décoratifs egykori igazgatója előtt tisztelgő művészbárátok, Henri és Marinette Cuecco, André François, Hantai Simon, Louttre B., Major Kamill, Zwy Milshtein, Marie Morel, Lydia Syroka, Tomi Ungerer, Yankel és Zao-Wou-Ki alkotásai szerepelnek.”¹

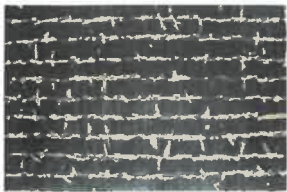
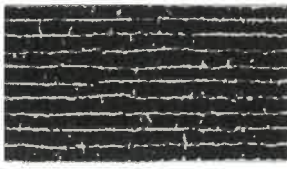
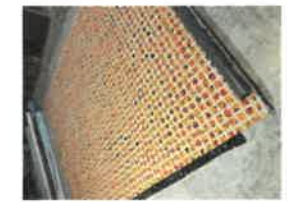

¹ Mattyasovszky Péter: Major Kamill; <https://artportal.hu/lexikon-muvesz/major-kamill-818/>

V. MŰTÁRGYLISTA

Nr.	Major Kamill	Cím	Év	Technika	Méret, Jelezés (cm) Szakértői megjegyzés	Alsó és felső becsült forgalmi érték a szakvélemény készítésének időpontjában:
1		TRAITS I. „a”	1976	Akril, vászon	80x80 Jelezve hátral: Major Kamill paris 1976	1 179 900 Ft - 1 380 000 Ft
2		TRAITS I. „b”	1976	Akril, vászon	80x80 Jelezve hátral: Major Kamill Paris 1976	1 179 900 Ft - 1 380 000 Ft
3		TRAITS I. „c”	1975	Olaj, Akril vászon	80x80 Jelezve hátral: Major Kamill Paris 1975	1 179 900 Ft - 1 380 000 Ft
4		Vonalak II. 1.	1976	Olaj, vászon	160x160 Jelezve hátral: Major Kamill 1976	2 949 750 Ft - 3 450 000 Ft
5		Vonalak II. 2.	1976	Olaj, vászon	160x160 Jelezve hátral: Major Kamill 1976	2 949 750 Ft - 3 450 000 Ft

6		Vonalak II. 3.	1978	Olaj, vászon	160x160 Jelezve hátul: Major Kamill 1978	2 949 750 Ft - 3 450 000 Ft
7		Vonalak II. 4.	1976	Olaj, vászon	160x160 Jelezve hátul: K. Major 1976 Rue Baolle	2 949 750 Ft - 3 450 000 Ft
8		Gilgames	1983	Szita festék, vászon	240x300 Jelezve hátul: K. Major 1983	6 489 450 Ft - 7 590 000 Ft
9		Fractal 1.	1983	Szita festék, vászon	240x285 Jelezve hátul: K. Major Paris Feszítő keret nélkül	5 899 500 Ft - 6 900 000 Ft
10		Fractal 2.	1983	Szita festék, vászon	240x285 Jelezve hátul: K. Major Paris Feszítő keret nélkül	5 899 500 Ft - 6 900 000 Ft
11		Asszír	2010	Nyomda festék, vászon	90x134 Jelezve hátul: K. Major 2010 Asszír Feszítő keret nélkül	1 474 875 Ft - 1 725 000 Ft
12		Ritmus	2009	Szita festék vászon	145x223 Jelezve hátul: K. Major 2009. Ritmus Feszítő keret nélkül	3 539 700 Ft - 4 140 000 Ft

13		Assír	2010	Szitafesték, vászon	260x350 Jelezve hátul: K. Major 2010. Assír Feszítő keret nélkül	5 309 550 Ft - 6 210 000 Ft
14		Assír	2010	Szitafesték, vászon	250x500 Jelezve hátul: K. Major 2010. Assír Feszítő keret nélkül	6 489 450 Ft - 7 590 000 Ft
15		Akkád	2009	Szitafesték, vászon	154x290 Jelezve hátul: K. Major 2009. Feszítő keret nélkül	5 309 550 Ft - 6 210 000 Ft
16		Trames (Rács)	1981	Szitafesték, vászon	200x285 Jelezve hátul: K. Major 1981 Rács Páris; Feszítő keret nélkül Jelezve elől jobbra lent: K. Major 1982	5 899 500 Ft - 6 900 000 Ft
17		Trames (Rács)	1984	Szitafesték, vászon	240x240 Jelezve hátul: K. Major 1984. Paris, Rács Feszítő keret nélkül	5 899 500 Ft - 6 900 000 Ft
18		Trames (Rács)	1981	Szitafesték, vászon	290x490 Jelezve hátul: K. Major Rács 1981. Paris	8 259 300 Ft - 9 660 000 Ft
Összesített alsó és felső becsült forgalmi érték a szakvélemény készítésének időpontjában:						75 808 575 Ft - 88 665 000 Ft

VI. A SZAKÉRTŐ EGYÉB MEGÁLLAPÍTÁSAI, ÖSSZEGZÉS

Major Kamill alkotásai a hazai és nemzetközi műtárgypiacon

Major Kamill alkotásai néhány éve váltak igazán ismertté idehaza a gyűjtők és befektetők számára jól jellemzi ezt a késői újrafelfedezést, hogy a Műcsarnokban egy régen várt kiállításával, most 2020-ban

jelentkezik az alkotó. Major alkotásainak értékesítésével idehaza elsősorban a Francia-Magyar művészek 60' -70' 80' években disszidáló generációjával foglalkozó Maklár Kálmán Fine Art Galéria foglalkozik. Az értékesítésre vonatkozó információkat így elsősorban ebből a galériából ismerhetjük, valamint a művész saját nyugat európai eladásaiából. Aukciókon művei ritkán szerepelnek. Az árverési leütési árak sok esetben azonban nehezen hasonlíthatók más értékesítési csatornán elérhető értékekkel, ez különösen igaz a kortárs műtárgypiacon. Az értékek összehasonlíthatatlanságának oka, hogy más értékesítési csatornán történő eladások, a galériás vagy művészeti vásáron elért árak és a magánszemélyek közötti tranzakciók döntően nem publikusak, az ott kialakított értékek eltérhetnek az aktuális piaci trendektől. A művek értékesítésének szempontjából vizsgálva az értéket azt tapasztaljuk, hogy az árverésen kívül értékesítésre kerülő, kiemelkedő jelentőségű főművek esetében – tapasztalatom alapján – a tulajdonosok az értékesítés során saját szubjektív értékítéletük alapján is eredményesen tudnak értékesíteni. A galériás vagy másodlagos piacon kialakult árak összegüknél fogva nehezen hasonlíthatók össze azonos művészek árverésen elkelt műveinek árával, hiszen a gyakorlatban a tulajdonos bármekkora összeget kérhet a birtokában lévő, nagyjelentőségű művekért. Major Kamill alkotásainak a szakvélemény készítésének időpontjában a nemzetközi műtárgypiacon – nagy általánosságban - az alábbi kereskedői értékesítési értékkel lehet számolni: a nagyméretű művek esetében 16 - 20 ezer euró, míg közepes méretű művek esetében 12 -15 ezer euró között mozoghatnak. A hetvenes – nyolcvanas évek vásznai pedig ettől magasabb áron is értékesíthetők. 25 – 40 ezer eurós értéksávban. A szakvélemény ezeket a műkereskedelmi értékeket veszi figyelembe..

Major Kamill alkotói indulása, korai még itthon készült munkái egybeesik a hazai műtárgypiacon jelenleg nagy felértékelődésen áteső Pécsi Műhely művészcsoporthoz indulásával. Az itt működő, innen induló alkotók – így Major Kamill is - konstruktív neoavangárd törekvései az Iparterv-csoport szellemiségével rokon és a nyugat európai művészeti tendenciákba jól beilleszthető, magas szintű, értékteremtő festői és iparművészeti teljesítményt alkotókat adott a magyar művészettörténetnek. Műkereskedelmi szempontból a legjelentősebb értéknövekedés ezen iskolákat legmarkánsabban képviselő művészeknél ért el a hazai műtárgypiac. Az iskolákhoz köthető, onnan induló, de nemzetközi karriert befutó művészeink – így Major Kamill – nemzetközi műtárgypiac árszínvonalán értékesítik műveiket.

A most megvételre kínált alkotások a 80' évektől a 2010' évek után készült munkák gyűjteménye. Amelynek megvételével a legnagyobb Major Kamill gyűjtemény jöhet létre az országban. A Major-gyűjtemény megvásárlásának egyéb aspektusa lehet így– a pénzügyi megtérülésen felül – a megbecsülés, tisztelet, társadalmi környezet elismerése. Emellett a gyűjtemény alkalmas egy későbbi kiállítás megrendezésére, amely további értékteremtő beruházásként fogható fel.

Major Kamill munkáinak értékelése során elkerülhetetlen az összevetés Hantai Simon alkotásaival. Fontos az értékelés szempontjából. A két művész szoros barátságot, szellemi közösséget, munkatársi kapcsolatot ápol, egymásra gyakorolt hatásuk jól kirajzolódik a Major életműben. Major hetvenes évek végén és a 80' években készült alkotásainak döntő többségén érezhető Hantai Simon segítő közelsége. „1981-ben segített Hantai Simonnak bordeaux-i kiállítására szánt monumentális képei kivitelezésében. A munkálatok Maisons-Alfort-ban, egy 3000 m²-es hangárban folytak, majd annak befejezése után Major hatalmas méretű vásznakra különféle technikákat vegyítő, ritmikusan eltolódó motívumokat alkalmazó alkotások készítésébe fogott, és azokból a helyszínen kiállítást is rendezett.”² Major Kamill alkotásai jelenleg a legdrágább magyar festőművész (Hantai művei a nemzetközi műtárgypiacon több millió euró összegen cserélnek gazdát) munkáinak töredékéért beszerezhető. Véleményem szerint az alkotások további műtárgypiaci értéknövekedése - a hasonló festőpályát befutó magyar származású de nyugat-európában festő karriert építő kortársaihoz hasonlóan várható.

Mind a hazai, mind pedig a nemzetközi műtárgypiaci elmúlt éveinek tendenciáit figyelembe véve a következő évek műtárgypiaci értékelkedése ebben a szektorban jelentős lehet.

A művek értékének meghatározását illetően az alábbi szempontokat vettem alapul:

1. Major Kamill alkotásai a magyar festészettörténet modernkori fejezetében kiemelkedő helyet foglalnak el. Nemzetközi kitekintésben számos kapcsolódási ponttal köti össze a hazai és európai festészeti tendenciákat, műgyűjtési trendeket. Alkotásai számos nyugat-európai magángyűjteményben fellelhetők. A művekre vonatkozó Nyugat - Európai értékesítési adatokat elsősorban galériásától Maklár Fine Art Galériától ismerünk. Ezeket az értékeket figyelembe vettem a szakvéleményben meghatározott érték kialakításánál.
2. Kortárs alkotások értékét – véleményem szerint – nem lehet csupán a művész aukciós szerepléseinek eredményei alapján megbecsülni. Sok esetben tapasztaljuk, hogy galériás vagy magánvásárlások, esetleg állami mecenatúra alkalmával a művek vételára az aukciós piaci számok többszöröse is lehet. Major Kamill esetében nem rendelkezünk jelentős számú árverési értékesítési számmal, a művész kizárólag gyűjtőkörében, galériás és művészeti vásárok, kiállítások alkalmával értékesíti műveit nyugat-európai árszínvonalon.
3. A fontos alkotásokért – véleményem szerint – bármilyen magas árat el lehet kérni a műtárgypiacon, és a komoly gyűjtők, befektetők a nagyjelentőségű alkotások, gyűjtemények megszerzése érdekében gyakorlatilag bármilyen magas árat képesek megadni.

² Mattyasovszky Péter: Major Kamill; <https://artportal.hu/lexikon-muvesz/major-kamill-818/>

4. A szakértői véleményben meghatározott becsült forgalmi érték az alkotó különböző méretű (értékű) alkotásainak összességére vonatkozik. A becsült forgalmi érték azonban a tényleges vásárlás értékétől akár jelentősen is eltérhet, hiszen egy ekkora tételszámú vásárlás esetében – főleg ha az közvetlenül a művésztől vagy képviselőjétől történik – más értékesítési számok is elérhetőek.
5. Általánosan megállapítható, hogy a magyarországi és nemzetközi műkereskedelmi trendek alapján Major Kamill festőművész generációjához tartozó alkotók alkotásainak értéke a következő években várhatóan folyamatosan emelkedni fog. A hazai műtárgypiacon munkáinak ára még évek múlva érheti el a jelenlegi nemzetközi műtárgypiacon elért árszintet.
6. Értékelésnél figyelembe vett további szakértői szempontok: művek és készítőjük közismertsége, hazai és nemzetközi elismertsége, a művek közgyűjteményi szintű kvalitása, az értékelt művek gazdag jelentésbeli komplexitása, művészettörténeti és festészettörténeti rangjuk.

Véleményem szerint Major Kamill 18 darabos festménygyűjteményének összesített értékének a szakvélemény készítésének időpontjában alsó becsértékét 75 808 575 forint, míg felső becsértékét 88 665 000 forint közötti értéksávban lehet megjelölni.

Budapest, 2020. június 20.

